Odmjeravanje kazne

- sva krivična zakonodavstva predviđaju <u>različite vrste i mjere KS koje sud u zakonom propisanom postupku izriče učiniocima KD shodno principu pravičnosti</u> – da svaki učinilac KD dobije zasluženu kaznu.
- no, da bi sud u skladu sa zakonom određenim pravilima, učiniocu KD mogao da izrekne jednu ili više kazni ili drugih KS potrebno je da budu ispunjeni uslovi predviđeni zakonom.

Odmjeravanje kazne

- ti uslovi se odnose na sistem **pravila o odmjeravanju kazne koja treba da bude individualizirana konkretnom učiniocu konkretnog KD i saobražena svrsi kažnjavanja**.
- smatra se da je primarni zadatak suda da odmjeri kaznu tako da njome budu ostvarene sve svrhe kažnjavanja - odn. da se njome izravna krivica učinioca i ostvari retribucija uz istovremeno ostvarenje specijalne i generalne prevencije.

Odmjeravanje kazne

- **odmjeravanje kazne jeste određivanje vrste i visine kazne koja se izriče učiniocu za izvršeno KD.**
- kod odmjeravanja kazne moraju biti uzete u obzir sve okolnosti kako bi se učiniocu odredila takva kazna po vrsti i visini koja bi odgovarala težini učinjenog KD i društvenoj opasnosti učinioca i sa kojom bi se najbolje mogla ostvariti svrha kažnjavanja.

Vrste odmjeravanja kazne

- zbog toga što u odmjeravanju kazne učiniocu za određeno KD mogu da učestvuju razni državni organi na razne načine razlikuju se:

1. **zakonsko,**
2. **sudsko** i
3. **administrativno** odmjeravanje kazne.

Vrste odmjeravanja kazne

- pored ove diobe, **pravna teorija** razlikuje i:

1) **redovno** i
2) **vanredno** (posebno) odmjeravanje kazne.

Zakonsko odmjeravanje kazne

- **to je** **odmjeravanje koje vrši zakonodavac prilikom određivanja KD u zakonu.**
- naime, inkriminirajući pojedina ponašanja kao krivična djela zakonodavac određuje vrstu i visinu kazne koja će se za ta djela izreći njihovim učiniocima od strane suda.

Zakonsko odmjeravanje kazne

- zakonodavac na bazi uopštavanja brojnih konkretnih oblika ispoljavanja jednog društveno opasnog ponašanja propisuje KD kao opšti i apstraktni pojam koji u sebi može da obuhvati raznovrsne oblike, a zatim određuje i kaznu koja po vrsti i visini treba da odgovara opštoj društvenoj opasnosti toga apstraktno određenog KD.
- na taj način određena kazna odgovara stepenu opšte društ. opasnosti KD uzetog apstraktno.

Zakonsko odmjeravanje kazne

- javlja se u dva vida:

1. u opštem dijelu krivičnog zakona se propisuju **vrste i opšti minimumi i maksimumi svih propisanih kazni** i
2. u posebnom dijelu krivičnog zakona se kod svakog pojedinog KD **propisuje vrsta kazne i posebni minimum i maksimum te vrste kazne**.

Zakonsko odmjeravanje kazne

- pri propisivanju kazni, zakonodavac može da postupi na više načina:

1. da propiše jednu ili više vrsta kazni za jedno KD – u slučaju propisivanja više vrsta kazni, on može: a) **da kazne propiše kumulativno** (u kom slučaju je sud obavezan da izrekne sve propisane kazne) ili b) **alternativno** (čime sudu ostavlja mogućnost izbora jedne od više propisanih kazni),

Zakonsko odmjeravanje kazne

2) da propiše glavne i sporedne kazne,
3) da propiše trajne ili vremenske kazne i
4) da propiše apsolutno ili relativno određene kazne.

Načini zakonskog odmjeravanja kazne

- **nekoliko načina zakonskog odmjeravanja kazne:**

1. sistem **apsolutno neodređenih** kazni,
2. sistem **apsolutno određenih** kazni i
3. sistem **relativno određenih** kazni.

Sistem apsolutno neodređenih kazni

- postoji kada zakonodavac ne propisuje kaznu za KD, već prepušta sudu da po svom nahođenju i uvjerenju sam odredi vrstu i visinu kazne koju će izreći učiniocu za konkretno KD.
- **zakon ne određuje nikakva pravila za odmjeravanje kazne, niti postavlja kakva ograničenja sudu.**
- ovaj sistem omogućava potpuno ostvarenje principa individualizacije kazne jer je izrečena kazna od strane suda prilagođena konkretno ispoljenoj težini učinjenog KD i stepenu krivične odgovornosti njegovog učinioca.

Nedostaci sistema apsolutno neodređenih kazni

- to je **nedostatak ovog sistema jer vodi arbitrarnosti suda**, odn. neujednačenosti sudske prakse u izricanju kazni.
- on je u krajnjoj liniji i **nepravičan sistem** za određivanje kazne jer se njime krši princip jednakosti građana pred zakonom.

Sistem apsolutno određenih kazni

- prvi put uveden francuskim revolucionarnim Krivičnim zakonikom iz 1791. godine **postoji kada** ***zakonodavac određuje vrstu i visinu kazne za pojedina KD*****, tako da je sud dužan da izrekne propisanu kaznu čim ustanovi da je učinjeno KD za koje je ona predviđena**.

Sistem apsolutno određenih kazni

- na taj način je **zagarantovana pravičnost** u kažnjavanju, kao i **jednakost građana** pred zakonom, ali je praktična primjena ovih zakonskih rješenja vodila u drugu nepravičnost budući da sud nije mogao da uzme u obzir konkretne okolnosti učinjenog KD, kao i ličnost svakog pojedinog učinioca takvog djela pri određivanju vrste i mjere izrečene kazne.

Sistem relativno određenih kazni

- prvi put uveden francuskim Krivičnim zakonikom iz 1810. godine - ***zakonodavac određuje vrstu kazne i njen minimalni i maksimalni iznos za svako KD,*** **dajući time granice u kojima sud može da se kreće kod izricanja kazne za svaki konkretni slučaj.**
- ovako određene granice kazne za svako pojedino KD predstavljaju poseban minimum i maksimum.

Sistem relativno određenih kazni

- poseban minimum označava donju granicu, a poseban maksimum gornju granicu.
- izvan ovih granica sud ne može da izrekne kaznu za djelo za koje je određena.
- postoji takođe i opšti minimum i maksimum kojim se u opštem dijelu krivičnog zakona određuju granice pojedinih vrsta kazni.
- opšti minimum označava donju granicu ispod koje se ta vrsta kazne ne može izreći, a opšti maksimum gornju granicu iznad koje se ta vrsta kazne ne može izreći.

Sistem relativno određenih kazni

- kod određivanja posebnog minimuma i maksimuma zakonodavac može da postupi i tako što će odrediti samo jednu od ovih granica.
- tako, on može odrediti samo poseban minimum pri čemu se smatra da se posebni maksimum poklapa sa opštim maksimumom.
- isto tako on može da odredi samo posebni maksimum pri čemu se smatra da se posebni minimum poklapa sa opštim minimumom te vrste kazne.

Sistem relativno određenih kazni

- zakonodavac može odrediti samo vrstu kazne koja će biti izrečena za određeno djelo bez određivanja posebnog minimuma i maksimuma (npr. kod novčane kazne).
- u tom slučaju posebni minimum i maksimum se poklapaju sa opštim minimumom i maksimumom.

Sudsko odmjeravanje kazne

- to je odmjeravanje kazne učiniocu KD koje vrši sud u svakom konkretnom slučaju.
- **kad sud ustanovi da je određeno lice učinilo KD i da je krivično odgovorno, pristupa odmjeravanju kazne.**
- zadatak suda se sastoji u utvrđivanju, odn. dokazivanju (izvođenjem svih raspoloživih ličnih i materijalnih izvora dokaza u fazi dokaznog postupka na glavnom pretresu) da je jedno lice zaista i učinilo KD, te da je krivično odgovorno za njegovo izvršenje - to su dvije osnovne pretpostavke za odmjeravanje kazne.

Šta je zadatak suda?

- zadatak je suda da iz pravnih odrednica u zakonskom opisu KD prepozna i utvrdi podudarnost nekog ponašanja s tim opisom i da od propisanih kazni izabere upravo za to ponašanje potrebnu i odgovarajuću vrstu i mjeru krivičnopravne prinude sadržane u kazni i time pravno oblikuje konktretno KD kao jedinstvo njegovog ostvarenog opisa i stvarno primijenjene kazne.

Sudsko odmjeravanje kazne

- zakonodavac propisuje mjerila kažnjavanja, a sud nastavlja njegovu djelatnost time što na svaki životni slučaj primjenjuje ta mjerila.
- zadatak suda nije sveden ili ograničen samo na posredničku ulogu između zakona i stvarnosti.
- sud ne primjenjuje samo misaone tvorevine u apstraktnom zakonskom izrazu na stvarne događaje u životu, već i primjenom kazne doprinosi konačnom oblikovanju zakona.

Sudsko odmjeravanje kazne

- kolika će uloga suda biti u odmjeravanju kazne zavisi od sistema zakonskog odmjeravanja kazne.
- **danas je sistem relativnog određivanja kazne opšteusvojen u savremenom krivičnom zakonodavstvu** budući da omogućava sudu da igra aktivnu ulogu u odmjeravanju kazne u svakom konkretnom slučaju.

Sudsko odmjeravanje kazne

- da bi sud što bolje ostvario svoju ulogu, **krivični zakoni u BiH**, i to u članu 48. KZ BiH, članu 49. KZ F BiH, članu 49. KZ BD BiH i članu 52. KZ RS **predviđaju opšta pravila o odmjeravanju kazni kojima nalažu sudu da imajući u vidu granice propisane kazne u zakonu i svrhu kažnjavanja, uzmu u obzir sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti** (redovno odmjeravanje kazne).

Sudsko odmjeravanje kazne

- takođe ovi zakoni i to u čl. 49-57. KZ BiH, čl. 50-58. KZ F BiH, čl. 50-58. KZ BD BiH i čl. 53-60. KZ RS **predviđaju i posebna pravila** pomoću kojih sud može da vrši ublažavanje ili pooštravanje kazne s ciljem da je učini srazmjernom težini djela i društvenoj opasnosti učinioca (vanredno, posebno odmjeravanje kazne).

Redovno odmjeravanje kazne

- jeste **osnovni način postupanja suda** prilikom izbora vrste i mjere kazne učiniocu konkretnog KD.
- pri ovom odmjeravanju kazne sud je dužan da poštuje sljedeća pravila:

1. da odmjeri kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to KD,
2. da uzme u obzir svrhu kažnjavanja i

Redovno odmjeravanje kazne

3) da uzme u obzir sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti od kojih su neke tipične, pa ih zakon taksativno navodi, ali pri tome ostavlja dovoljnu slobodu sudu da uzme u obzir i druge okolnosti vezane za ličnost učinioca ukoliko to nađe za shodno u konkretnom slučaju.

Problem antinomije svrhe kažnjavanja

- prilikom odmjeravanja kazne pred sudsko vijeće se često postavlja problem antinomije svrhe kažnjavanja.
- radi se, naime, o situacijama kada različito određene svrhe kažnjavanja zahtijevaju različite vrste i mjere kazni prema učiniocu KD u konkretnom slučaju, pa se sud nalazi pred zadatkom kojoj od ovih svrha treba da da prednost.

Problem antinomije svrhe kažnjavanja

- ovaj je problem naročito izražen u slučajevima kada se kao svrha kažnjavanja (koja istina zakonom nije izričito predviđena) javi i retribucija u smislu odmazde, zla prema učiniocu KD što često odgovara principima pravičnosti i srazmjernosti.
- tada ovako određena svrha kazne treba da postavi gornji limit pri odmjeravanju kazne pri čemu se uzima da određena kazna ostvaruje istovremeno i ciljeve generalne (opšte) prevencije.

Dopunska pravila

- pored zahtjeva da sud uzme u obzir sve (olakšavajuće i otežavajuće) okolnosti koje mogu da budu od uticaja na odmjeravanje kazne, u krivičnim zakonima su predviđena i posebna (dopunska) pravila pomoću kojih sud izuzetno može da vrši odmjeravanje kazne s ciljem da je individualizuje i tako učini srazmjernom težini učinjenog KD i stepenu krivične odgovornosti njegovog učinioca.

Administrativno odmjeravanje kazne

- u nekim zemljama (pojedine države SAD) primjenjuje se i administrativno odmjeravanje kazne prema kome **kaznu odmjeravaju administrativni organi - organi nadležni za izvršenje kazne** (penitensijarna administracija).
- **odmjeravanje se u ovom slučaju vrši u toku samog izvršenja kazne.**
- to znači da je ono moguće samo kod izvršenja kazne lišenja slobode, gdje sud određuje vrstu kazne, a efektivni iznos kazne određuje administrativni organ koji izvršava kaznu.

Pomilovanje kao oblik administrativnog odmjeravanja kazne

- u dijelu pravne teorije smatra se da učešće predsjednika države u postupku davanja pomilovanja (kojim se u potpunosti ili djelimično učinilac KD oslobađa od kazne) **predstavlja oblik administ. odmj. kazne**.
- administ. odmjeravanje kazne opravdava se činjenicom da sud nije uvijek u mogućnosti da precizno odredi kakvo će ponašanje imati osuđeni u toku izvršenja kazne i koliko će biti potrebno vremena za njegovo prevaspitavanje, popravljanje i resocijalizaciju.

Administrativno odmjeravanje kazne

- pošto se to može utvrditi samo u toku izvršenja kazne lišenja slobode, onda je prirodno da efektivno odmjeravanje kazne vrše organi koji izvršavaju ovu kaznu.
- **administrativno odmjeravanje kazne protivno je principu zakonitosti i kao takvo ne pruža garanciju osuđenim licema da neće biti zloupotrijebljeno.**

Individualizacija kazne

- jeste **prilagođavanje kazne** konkretno izvršenom KD i karakteristikama ličnosti njegovog učinioca s ciljem da se odredi kazna koja će najefikasnije moći da utiče na njegovo prevaspitanje.
- **individualizacija kazne u širem smislu** – proces od izbora kazne, do njenog izricanja, odn. i izvršenja
- **individualizacija kazne u užem smislu** – samo jedan od principa na osnovu kojih se vrši odmjeravanje kazne.

Šta pretpostavlja individualizacija kazne?

- **upoznavanje ličnosti učinioca KD** koje mora biti zasnovano na prikupljanju podataka o njegovim ličnim i porodičnim prilikama, uslovima u kojima živi i radi, njegovom ponašanju prije, za vrijeme i poslije učinjenog KD i njihovom proučavanju putem metoda naučnog i stručnog ispitivanja.
- pored individualizacije u procesu odmjeravanja kazne od strane sudskog vijeća ili sudije, postoji i **individualizacija u postupku izvršenja kazne lišenja slobode**.

Olakšavajuće i otežavajuće okolnosti

- pri redovnom odmjeravanju kazne učiniocu KD sud u krivičnom postupku utvrđuje sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti kako bi u okviru zakonom propisane kazne odredio vrstu i mjeru kazne kojom se na najpotpuniji način može ostvariti svrha kažnjavanja.
- **otež. i olak. okolnosti su one okolnosti koje se odnose na KD ili učinioca, a koje utiču da kazna bude manja ili veća u granicama koje su zakonom propisane za učinjeno djelo.**

Olakšavajuće i otežavajuće okolnosti

- to su okolnosti koje karakterišu konkretno KD i njegovog učinioca, a koje imaju uticaj na izbor vrste i mjere kazne u konkretnom slučaju.
- okolnosti koje utiču da se učiniocu izrekne blaža kazna u okviru posebnog minimuma i posebnog maksimuma zovu se olakšavajućim, dok se okolnosti koje utiču da se izrekne strožija kazna nazivaju otežavajućim.
- njima se vrši individualizacija kazne.

Kakve mogu biti olakšavajuće i otežavajuće okolnosti?

- primjenom ovih oklonosti moguće je da se učiniocima istih djela izreknu različite kazne.
- te okolnosti mogu biti vezane:

1. za krivično djelo **(objektivne okolnosti)** i
2. za učinioca KD **(subjektivne okolnosti)**.

- različite po svom nastanku i po svom dejstvu na odmjerenu kaznu.

Olakšavajuće i otežavajuće okolnosti u KZ RS – čl. 52

- čl. 52 nalaže sudu da učiniocu KD odmjeri kaznu:

1. u granicama koje su zakonom propisane za izvršeno djelo,
2. imajući u vidu svrhu kažnjavanja i
3. uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, a naročito:

Olakšavajuće i otežavajuće okolnosti u KZ RS – čl. 52

- a) stepen krivične odgovornosti, b) pobude iz kojih je djelo izvršeno, c) jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, d) okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, e) raniji život učinioca, f) lične prilike učinioca, g) držanje učinioca poslije učinjenog KD i h) druge okolnosti koje se odnose na ličnost učinioca.
- pri odmjeravanju NK sud posebno vodi računa o imovnom stanju učinioca.

Zabrana dvostrukog vrednovanja

- okolnost koja je obilježje KD ne može se uzeti u obzir i kao otežavajuća, odnosno olakšavajuća okolnost (zabrana dvostrukog vrednovanja), osim u sljedećim slučajevima: a) ako prelazi mjeru koja je potrebna za postojanje KD ili određenog oblika KD i b) ako postoje dvije ili više ovakvih okolnosti, a samo je jedna od njih dovoljna za postojanje težeg, odnosno lakšeg oblika KD.

Posebne otežavajuće okolnosti

- pored navedenih okolnosti koje zavisno od svoje prirode i značaja u konkretnom slučaju mogu da imaju karakter i olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, zakon izuzetno predviđa još dvije okolnosti koje mogu da imaju samo karakter otežavajuće okolnosti:

1. **vršenje KD iz mržnje (čl. 52 st.3)** i
2. **vršenje KD u povratu**.

Rad suda

- sve otežavajuće i olakšavajuće okolnosti sud uzima u razmatranje i cijeni njihov uticaj na kaznu koju treba da utvrdi i izrekne.
- postupak suda kod ocjene okolnosti može da bude: a) analitički i b) sintetički.
- bitno – uzeti sve okolnosti koje su bitne za odmjeravanje kazne i pravilno ih ocijeniti.
- u obrazloženju presude sud navodi koje je okolnosti uzeo kao olakšavajuće, a koje kao otežavajuće i zašto.

Pojam povrata, različita shvatanja

1. **krivičnopravni smisao** – ponovno izvršenje KD od strane lica koje je već bilo pravnosnažno osuđeno za KD;
2. **kriminološki** - ponovno izvršenje KD od strane lica koje je ranije izvršilo KD bez obzira da li je osuđeno za to djelo ili ne;
3. **penološki** – povrat postoji kada lice ponovo dođe u KP ustanovu radi izvršenja izrečene kazne zatvora za to djelo koje je učinilo poslije izdržane kazne za ranije učinjeno KD.

Vrste povrata

1. **s obzirom na prirodu učinjenih KD**: a) **opšti** – postoji kada učinilac poslije izrečene kazne za prethodno djelo ponovo izvrši bilo koje KD i b) **specijalni** – kada učinilac poslije izrečene kazne ponovo izvrši isto ili istorodno KD (to su djela koja imaju istu prirodu, npr. KD imovinske prirode); teži je specijalni povrat jer ukazuje na specijalizaciju učinioca.

Vrste povrata

2. **s obzirom na vremenski razmak između izvršenih KD**: a) **vremenski određen** – postoji kada je novo KD izvršeno u zakonom određenom roku poslije izrečene ili izdržane kazne za ranije izvršeno djelo i b) **vremenski neodređen** – postoji kada učinilac izvrši novo KD u bilo koje vrijeme poslije prethodno izrečene ili izdržane kazne.

Vrste povrata

3. **s obzirom na broj ponovo izvršenih KD**: a) **običan (jednostruki)** – postoji kada lice poslije osude za jedno KD ponovo učini jedno KD i b) **višestruki** – postoji kada je lice dva puta pravnosnažno osuđivano poslije čega ponovo izvrši KD.
4. **s obzirom da li je prethodno izdržana kazna ili ne**: a) **pravi** – kada lice ponovo učini KD pošto je već izdržalo kaznu ta ranije učinjeno djelo i b) **prividni** – kada lice učini novo KD poslije izrečene presude za ranije KD bez obzira da li je ova kazna izdržana ili ne.

Povrat u KZ RS – čl. 52 st. 4

- **povrat postoji** kada lice poslije izdržane ili oproštene kazne **ponovo izvrši KD**.
- za postojanje povrata je bitno da postoji ranija osuđivanost i izvršenje novog KD poslije osude – usvojen krivičnopravni pojam.

Povrat u KZ RS – čl. 52 st. 4

- povrat predstavlja **fakultativnu otežavajuću okolnost** pri čemu sud posebno cijeni:

a) da li je ranije djelo iste vrste kao i novo djelo,
b) da li su oba djela učinjena iz istih pobuda i
c) koliko je vremena proteklo od ranije osude, odn. od izdržane ili oproštene kazne.

Ublažavanje kazne

- **način odmjeravanja kazne** putem ovlašćenja suda da može učiniocu KD izreći kaznu **ispod granice zakonom propisane kazne ili blažu vrstu kazne**.
- fakultativni institut, sud nije obavezan da ublaži kaznu; da li će do njega doći zavisi od uvjerenja suda o dejstvu postojećih okolnosti koje daju osnov za ublažavanje i ocjene da se svrha kažnjavanja može postići i primjenom blaže kazne.
- doprinos individualizaciji kazne.

Ublažavanje kazne – čl. 53 KZ RS

- predviđeno u čl. 53. kao opšti i posebni institut.
- kao opšti institut primjenjuje se u četiri slučaja: prva dva - zakonsko ublažavanje kazne, a druga dva - sudsko ublažavanje kazne.

Blažu kaznu od propisane ili blažu vrstu kazne sud može izreći...

1) **kada zakon izričito predviđa da se kazna može ublažiti pri postojanju okolnosti koje imaju karakter opštih osnova za ublažavanje kazne**: a) prekoračenje nužne odbrane, b) prekoračenje krajnje nužde, c) pokušaj KD, d) bitno smanjena uračunljivost, e) otklonjiva pravna zabluda i f) pomaganje (stav 1),

Blažu kaznu od propisane sud može izreći...

2) kada zakon propisuje da se pri postojanju određenih okolnosti učinilac KD može osloboditi od kazne (a sud učinioca ne oslobodi od kazne), pa je sud ovlašćen da takvom učiniocu ublaži kaznu: a) nepodoban pokušaj i b) dobrovoljni odustanak (stav 2),

Blažu kaznu od propisane za određeno KD sud može izreći...

3) kada postoje osobito olakšavajuće okolnosti pri izvršenju KD, a posebno ako je učinilac u potpunosti ili u većem dijelu nadoknadio štetu prouzrokovanu KD ili je na drugi način otklonio štetne posljedice djela, te ako na osnovu takvih okolnosti sud ocijeni da se svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom (stav 3) i
4) u slučaju sporazuma o krivici, ali ne i mimo pravila i granica propisanih KZ (stav 4).

Ublažavanje kazne

- ublažavanje kazne kao poseban institut predviđeno je kod pojedinih krivičnih djela u odredbama posebnog dijela Krivičnog zakonika.

Kako se ublažavanje kazne može vršiti?

- na dva načina:

1. **po mjeri (visini) kazne** – kada se učiniocu KD izriče ista vrsta kazne koja je u zakonu propisana za to djelo, ali u manjem iznosu od propisanog i
2. **po vrsti kazne** – kada sud umjesto propisane vrste kazne za to djelo izrekne blažu vrstu kazne (umjesto kazne zatvora izrekne NK).

Granice ublažavanja kazne su zakonom određene – čl. 54 KZ RS

1) ako je za KD kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od deset ili više godina, kazna se može ublažiti do sedam godina zatvora,
2) ako je za KD kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od osam godina, kazna se može ublažiti do pet godina zatvora,
3) ako je za KD kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od pet godina, kazna se može ublažiti do tri godine zatvora,

Granice ublažavanja kazne su zakonom određene – čl. 54 KZ RS

4) ako je za KD kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od tri godine, kazna se može ublažiti do dvije godine zatvora,
5) ako je za KD kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od dvije godine, kazna se može ublažiti do jedne godine,
6) ako je za KD kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca,

Granice ublažavanja kazne su zakonom određene – čl. 54 KZ RS

7) ako je za KD kao najmanja mjera kazne propisana kazna zatvora ispod jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca, a ako je propisana kazna zatvora bez naznačenja najmanje mjere, umjesto kazne zatvora se može izreći novčana kazna i
8) ako je za KD propisana novčana kazna sa naznačenjem posebne najmanje mjere, kazna se može ublažiti do 300 KM.

Ublažavanje kazne neće se primijeniti:

- **ublažavanje kazne je opšti institut krivičnog prava koji se primjenjuje kod svakog učinjenog KD i prema svakom učiniocu.**
- od ovog pravila postoji izuzetak - ublažavanje kazne neće se primijeniti: 1) za sljedeća KD: a) silovanje, b) obljuba nad nemoćnim licem, c) obljuba sa djetetom mlađim od 15 godina, d) terorizam i e) finansiranje terorističkih aktivnosti i 2) za učinioca koji je ranije dva ili više puta osuđivan za istovrsno KD (specijalni povratnik).

Oslobođenje od kazne – fakultativni institut o kome odlučuje sud

- predstavlja **fakultativno ovlašćenje suda** u postupku odmjeravanja kazne učiniocu KD kada se u krivičnom postupku utvrdi da je on skrivljeno izvršio određeno KD, ali se oslobađa od kazne (**razlozi: krivičnopravni i kriminalnopolitički**).
- ono znači da se učinilac oslobađa od svake kazne (glavne i sporedne).

Presuda kojom se učinilac oslobađa od kazne

- sud donosi presudu (osuđujuća presuda) kojom učinioca oglašava krivim ali ga oslobađa od kazne.
- **osuda kojom je izrečeno oslobađanje od kazne se uvodi u kaznenu evidenciju** i briše poslije jedne godine ako osuđeno lice ne izvrši novo KD.

Oslobođenje od kazne – čl. 55 KZ RS

- sud može osloboditi od kazne učinioca KD samo **kad to zakon izričito predviđa** (postojanje: prekoračenja nužne odbrane usljed jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom; prekoračenje krajnje nužde pod osobito olakšavajućim okolnostima; nepodoban pokušaj i dobrovoljni odustanak).
- kad je sud ovlašćen da učinioca KD oslobodi od kazne, može mu kaznu ublažiti bez ograničenja propisanih za ublažavanje kazne.

Poseban slučaj za oslobođenje od kazne – čl. 55 KZ RS

- sud može osloboditi od kazne učinioca KD učinjenog iz nehata kad **posljedice djela tako teško pogađaju učinioca** da izricanje kazne u takvom slučaju očigledno ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja (saobraćajni delikti) – st. 2.
- sud može osloboditi od kazne i učinioca KD za koje je propisana kazna zatvora do pet godina, ako je poslije izvršenog djela, a prije nego što je saznao da je djelo otkriveno, dobrovoljno otklonio posljedice djela ili naknadio štetu prouzrokovanu KD (stav 3).

Faze u odmjeravanju kazne za KD u sticaju

- pravilo je da se učiniocu koji sa jednom ili više radnji učini više KD, za sva djela istovremeno sudi i izriče jedinstvena kazna.
- odmjeravanje kazne za djela u sticaju vrši se u **dvije faze**:

a) u prvoj se za svako pojedino KD u sastavu sticaja odmjerava kazna u granicama zakonom propisane kazne i

b) u drugoj se vrši odmjeravanje jedinstvene kazne za sva djela u sticaju po posebnim pravilima.

Tri sistema odmjeravanja jedinstvene kazne

1. **sistem apsorpcije** – preuzimanje svih kazni od najteže kazne gdje se prvo odmjerava kazna za svako djelo u sastavu sticaja, pa se onda izriče jedinstvena najteža utvrđena kazna koja apsorbuje sve ostale lakše kazne;
2. **sistem asperacije** – najpre se odmjerava kazna za svako djelo u sticaju, pa se zatim najteža utvrđena kazna povećava, ali tako da ne dostigne zbir pojedinačno određenih kazni, niti da pređe opšti zakonski maximum te vrste kazne (kod kazne lišenja slobode).

Tri sistema odmjeravanja jedinstvene kazne

3. sistem kumulacije ili zbrajanja kazni – prvo se odmjerava kazna za pojedina djela u sticaju, pa se zatim sve te kazne saberu i tako se dobije jedinstvena kazna koja se izriče učiniocu tih KD; ovaj sistem se primjenjuje kod novčane kazne, a izuzetno i kod kratkih kazni zatvora.

Odmjeravanje kazne za djela u sticaju – čl. 56 KZ RS

- ako je učinilac jednom radnjom ili sa više radnji učinio više KD za koja mu se istovremeno sudi, **sud će prethodno utvrditi kazne za svako od tih djela, pa će na osnovu ocjene svih tih djela u njihovoj ukupnosti i ličnosti učinioca, za sva ta djela izreći jedinstvenu kaznu.**
- jedinstvenu kaznu sud će izreći po sljedećim pravilima.

Pravila za odmjeravanje kazne za djela u sticaju

1. ako je za dva ili više KD utvrdio kazne dugotrajnog zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora i zatvora, sud kao jedinstvenu kaznu izriče kaznu dugotrajnog zatvora koja mora biti veća od svake pojedinačno utvrđene kazne, ali ne smije da pređe najveću mjeru kazne dugotrajnog zatvora,

Pravila za odmjeravanje kazne za djela u sticaju

2. ako je za dva ili više KD utvrdio kazne zatvora preko deset godina, sud može izreći jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora koja ne smije da dostigne zbir pojedinačno utvrđenih kazni zatvora, niti smije da pređe najveću mjeru kazne dugotrajnog zatvora,

Pravila za odmjeravanje kazne za djela u sticaju

3. ako je za KD u sticaju utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna mora biti veća od svake pojedinačno utvrđene kazne, ali ne smije da pređe zbir utvrđenih kazni, niti da pređe dvadeset godina zatvora,
4. ako su za sva KD u sticaju propisane kazne zatvora do tri godine, jedinstvena kazna ne može biti veća od deset godina zatvora,

Pravila za odmjeravanje kazne za djela u sticaju

5. ako je za KD u sticaju sud utvrdio samo novčane kazne, jedinstvena kazna ne smije da pređe zbir utvrđenih kazni, niti iznos od 200.000 KM, odnosno dva miliona KM ako je neko od KD izvršeno iz koristoljublja i
6. ako je za neka KD u sticaju sud utvrdio kazne zatvora, a za druga djela novčane kazne, tada izriče jedinstvenu kaznu zatvora i jedinstvenu novčanu kaznu.

Izricanje sporedne kazne

- sporednu kaznu sud izriče ako je utvrđena bar za jedno od krivičnih djela u sastavu sticaja, a ako je utvrdio više novčanih kazni (kao glavnu ili kao sporednu kaznu), tada izriče samo jednu novčanu kaznu.

Odmjeravanje kazne osuđenom licu

- ako se osuđenom licu sudi za KD učinjeno prije nego što je započelo izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za KD učinjeno za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili kazne maloljetničkog zatvora, **sud će izreći jedinstvenu kaznu za sva KD primjenom odredaba člana 56** (sticaj KD), uzimajući raniju izrečenu kaznu kao već utvrđenu.
- dio kazne koju je osuđeni izdržao uračunaće se u izrečenu kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora.

Izuzeci od prethodnog pravila:

1. za KD učinjeno u toku izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili KMZ, **sud će učiniocu izreći kaznu nezavisno od ranije izrečene kazne**, ako se primjenom pravila o odmjeravanju kazne za djela u sticaju ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja s obzirom na trajanje neizdržanog dijela ranije izrečene kazne.
2. prema osuđenom koji je u vrijeme izdržavanja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora ili KMZ učinio KD za koje zakon propisuje NK ili kaznu zatvora do jedne godine, **primijeniće se disciplinska mjera.**

Uračunavanje pritvora i ranije kazne

- vrijeme provedeno u pritvoru, kao i svako lišenje slobode u vezi sa KD, **uračunavaju se u izrečenu kaznu zatvora**, kaznu dugotrajnog zatvora i novčanu kaznu.
- uračunavanje se vrši tako što se izjednačava dan pritvora, dan lišenja slobode, dan maloljetetničkog zatvora, dan zatvora, dan dugotrajnog zatvora i iznos od 50 KM.